การอบรมฟื้นฟูวิชาการงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในสถานพยาบาล โรงพยาบาลเจาะไอร้อง ประจำปี 2567

นางรอสมี สะลิมิง

งานการพยาบาลหน่วยควบคุมการติดเชื้อและงานจ่ายกลาง

เนื้อหา

การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

การทำความสะอาดมือ

การใช้อุปกรณ์ป้องกัน

การจัดการสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย ในการอบรม

- เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในสถานพยาบาล
- สามารถเลือกใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม
- สามารถปฏิบัติงานตามแนวทางได้ถูกต้อง

แนวทางการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ

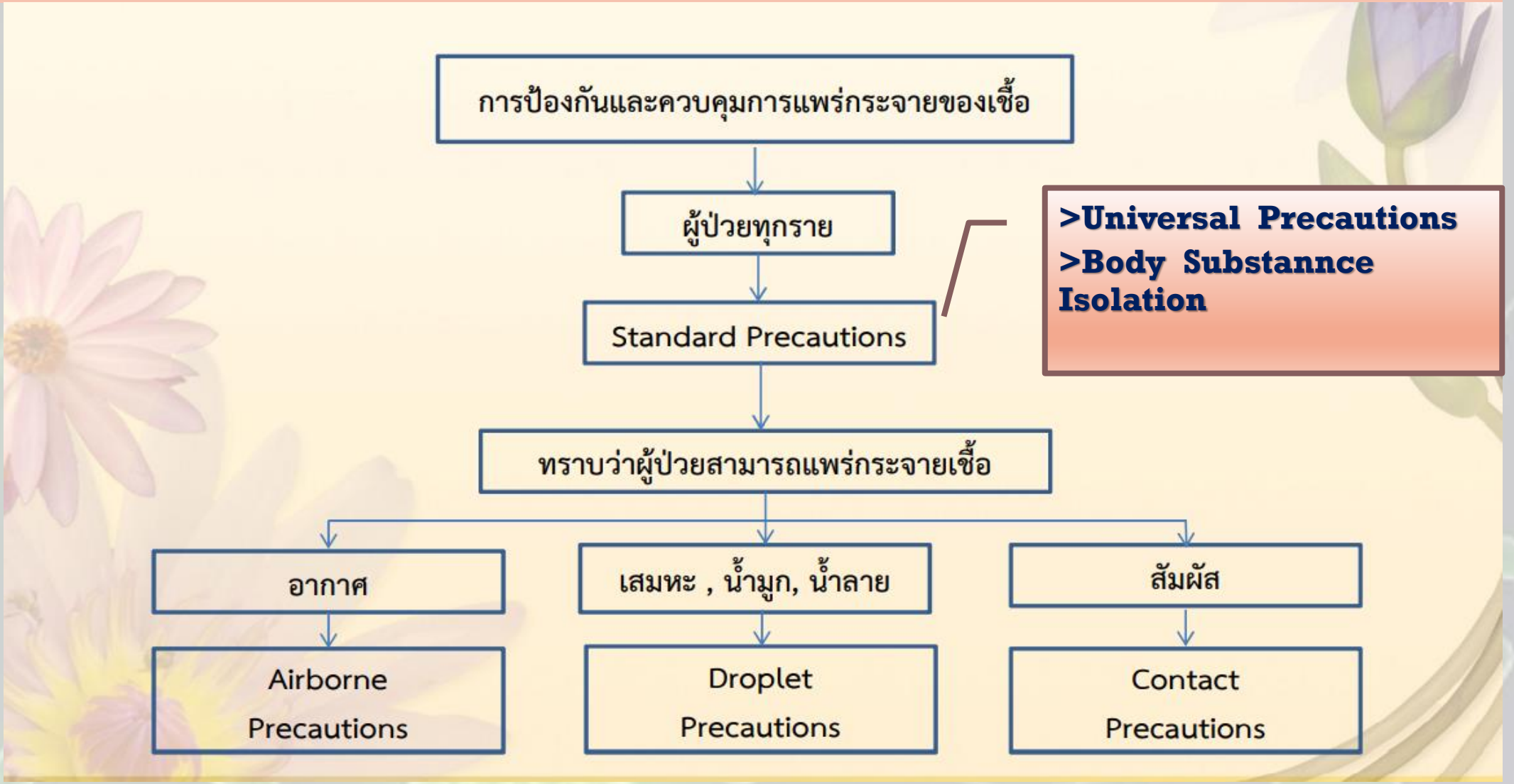

หลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อแบบมาตรฐาน

STANDARD PRECAUTION

ให้ถือว่า เลือดและคัดสารหลั่งจากผู้ป่วยทุกคน มีโอกาสจะมีเชื้อที่มีอันตรายต่อผู้สัมผัส จึงต้องระมัดระวังสำหรับการกระทำ ต่อผู้ป่วยทุกรายโดย

- การทำความสะอาดมือ
- การใช้เครื่องป้องกันที่ถูกต้องเหมาะสม
- ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ สัมผัสเลือดและสารคัดหลั่ง
- การจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย

การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อทางอากาศ
(AIRBORNE PRECAUTION)

เช่น วัณโรค หัด อีสุกอีใส

หรือโรคที่แพร่กระจายทางละอองฝอย ที่มีการหัตถการให้เกิดละอองฝอยขนาดเล็ก เช่น พ่นยา ใส่ท่อช่วยหายใจ เป็นต้น เช่นcovid19 ไอกรน

ล้างมือ ก่อนหลัง
ให้บริการ

สวม แมส **N95**

สวมเสื้อกาวน์
เมื่อทำหัตถการ

แยกผู้ป่วย
เข้าห้องแยกโรค

แยกเครื่องมือ
อุปกรณ์

AP

การแพร่กระจายเชื้อทางอากาศ (AIRBORNE PRECAUTION)

เช่น วัณโรค หัด อีสุกอีใส

ล้างมือ ก่อนหลัง
ให้บริการ

เจ้าหน้าที่
สวม **N95**

ให้ผู้ป่วย
สวม หน้ากากอนามัย

แยกผู้ป่วย
เข้าห้องแยกโรค

การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อทางฝอยละออง น้ำมูก น้ำลาย (DROPLET PRECAUTION)

เช่น ไข้หวัดใหญ่ ,คางทูม, หัดเยอรมัน, **covid 19,** คอตีบ, ไอกรน, ไข้สมองอักเสบ, **RSV,Croup**

ล้างมือ ก่อนหลัง ให้บริการ

สวม **Surgical mask**

แยกโซนผู้ป่วยหรือ เข้าห้องแยกโรค

DP

การแพร่กระจายเชื้อทางฝอยละออง น้ำมูก น้ำลาย (DROPLET PRECAUTION)

ไข้หวัดใหญ่ ,คางทูม, หัดเยอรมัน, covid 19, คอตีบ, ไอกรน,

ล้างมือ ก่อนหลัง ให้บริการ

สวม **Surgical mask**

ให้ผู้ป่วย สวม หน้ากากอนามัย

แยกโซนผู้ป่วยหรือ เข้าห้องแยกโรค

การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อจากการสัมผัส (CONTACT PRECAUTION)

เช่น งูสวัด,ตาแดง, หิด, มือเท้าปาก,ผู้ป่วยติดเชื้อดื้อยา

ล้างมือ ก่อนหลัง
ให้บริการ

สวมถุงมือ เมื่อดูแล
ผู้ป่วย

สวมเสื้อกาวน์
เมื่อทำหัตถการใกล้ชิด

แยกเครื่องมือ
อุปกรณ์

CP

การแพร่กระจายเชื้อจากการสัมผัส (CONTACT PRECAUTION)

เช่น ผู้ป่วยติดเชื้อดื้อยา,งูสวัด,ตาแดง, หิด, มือเท้าปาก,

ล้างมือ ก่อนหลัง
ให้บริการ

สวมถุงมือ เมื่อดูแล
ผู้ป่วย

สวมเสื้อกาวน์
เมื่อทำหัตถการใกล้ชิด

แยกเครื่องมือ
อุปกรณ์

การทำความสะอาดมือ

ล้างมือบ่อยครั้ง หยุดยั้งเชื้อโรค

วัตถุประสงค์การทำความสะอาดมือ

- ลดจำนวนเชื้อโรคที่อยู่บนมือ
- ลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้ป่วย
- ลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อระหว่างผู้ป่วยกับผู้ป่วย
- ลดความเสี่ยงในการนำเชื้อโรคเข้าสู่ตนเอง

บริเวณที่มักพบว่าล้างมือไม่ทั่วถึง

การทำความสะอาดมือ

- แบบใช้น้ำและสบู่/น้ำยาฆ่าเชื้อ (แบบเปียก)

- แบบใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ (แบบแห้ง)

ประมาณ 3-5 มล. (2-3 ปั๊ม)
ถูมือสองข้างให้ทั่วและรอจนน้ำยาแห้ง

ข้อบ่งชี้และวิธีการทำความสะอาดมือ

การทำความสะอาดมือด้วยน้ำและสบู่

- กรณีก่อนใส่และหลังถอดถุงมือ ก่อนฉีดยา ทำแผล ก่อนและหลังสัมผัสหรือทำกิจกรรมกับผู้ป่วย หลังสัมผัสสิ่งสกปรก เลือดหรือสารคัดหลั่ง
- ใช้สบู่ในปริมาณ 3-5 มล. ใช้เวลาอย่างน้อย 40-60 วินาที

การลูบมือด้วยแอลกอฮอล์

- ใช้ในกรณีที่มือไม่ได้เปื้อนสิ่งสกปรก เลือด หรือสิ่งคัดหลั่งอย่างเห็นได้ชัด
- ควรใช้ในปริมาณ 3-5 มล. ใช้เวลาประมาณ 20-30 วินาที

ขั้นตอนการทำความสะอาดมือ

5 moment

2 ก่อน 3 หลัง

1. ก่อนสัมผัสผู้ป่วย

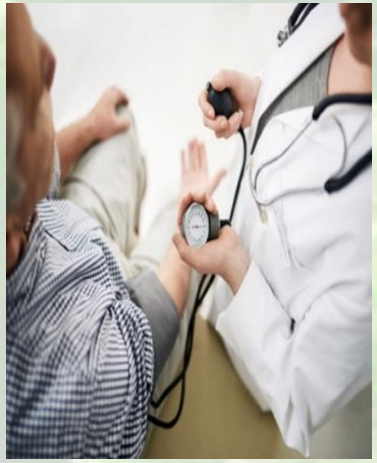

เป็นการป้องกันเชื้อจุลชีพที่อยู่บนมือไม่สะอาด มาสัมผัสตัวผู้ป่วย สนู่ เช่น การอาบน้ำผู้ป่วย การจัดท่า พลิกตะแคงตัว วัดสัญญาณชีพ ตรวจร่างกาย รวมไปถึงก่อนการสัมผัสอุปกรณ์ที่ต่อมาจากผู้ป่วย เช่น SET IV สายสวนปัสสาวะ ท่อช่วยหายใจ

2. ก่อนทำกิจกรรมที่สะอาดหรือปราศจากเชื้อ

ทำความสะอาดมือ เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อจุลชีพเข้าสู่ตัวผู้ป่วย เช่น การทำแผล การเตรียมและฉีดยา การดูดเสมหะ การเจาะเลือด
การใส่สายสวนปัสสาวะ การใส่สายยางให้อาหาร การเก็บสิ่งส่งตรวจ

3. หลังสัมผัสเลือดหรือสารคัดหลั่ง

เพื่อลดเชื้อจุลชีพที่ปนเปื้อนมากับมือ หลังทำกิจกรรมที่อาจสัมผัสเลือดหรือสารคัดหลั่ง เช่น การทำแผล การฉีดยา การเก็บสิ่งส่งตรวจ หลังเทสารคัดหลั่งจาก DRAINต่าง ๆ หลังการสัมผัสหม้อนอน กระโถน กระบอกรองปัสสาวะ หลังถอดถุงมือทุกหัตถการ

4. หลังสัมผัสผู้ป่วย

หลังทำกิจกรรมที่สัมผัสผู้ป่วย เช่น วัดสัญญาณชีพ ช่วยผู้ป่วยพลิกตะแคงตัว ช่วยเหลือกิจวัตรประจำวัน เช็ดตัว สระผม ป้อนอาหาร ช่วยพยุงผู้ป่วยเข้าห้องน้ำ เคลื่อนย้ายผู้ป่วยขึ้นเตียง

5. หลังสัมผัสสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้ป่วย

หลังสัมผัสพื้นผิวของสิ่งของที่อยู่บริเวณรอบตัวผู้ป่วย เช่น การเปลี่ยนผ้าปูที่นอน ทำความสะอาดตู้หรือโต๊ะข้างเตียง จับราวกั้นเตียง ผ้าม่าน ลูกบิดประตูห้องผู้ป่วย เสาน้ำเกลือ อุปกรณ์ และ MONITOR ต่างๆในห้องผู้ป่วย

BIDI สถาบันบำราศนราดูร
Bamrasnaradura Infectious Diseases Institute

การใช้เครื่องป้องกันส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment : PPE)

กองด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศและกักกันโรค

ประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับ PPE

- เลือกใช้ PPE ตามกิจกรรมที่กระทำกับผู้ป่วยและความสี่ยง
- ใส่ PPE ก่อนเข้าห้องผู้ป่วย/พื้นที่เสี่ยง
- สำหรับหน้ากากกรองอนุภาค (N95) ต้องเลือกขนาดและทำ fit check ก่อนการดูแลผู้ป่วยทุกครั้ง
- ระวังการปนเปื้อนจากมือที่ใส่ถุงมือโดยเฉพาะบริเวณใบหน้า
- ไม่ควรปรับ หรือ จับ PPE ในห้องผู้ป่วย
- การถอด PPE ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดการปนเปื้อนมากที่สุด

ประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับ PPE

- ส่วนที่เปื้อนมากของ PPE คือด้านนอก และด้านหน้า
- ส่วนที่สะอาดกว่าของ PPE คือด้านใน และ ด้านหลัง
- ถอด PPE ใน anteroom ในกรณีที่ไม่มี anteroom ให้ถอดก่อนออกจากห้องผู้ป่วยยกเว้น mask ให้ถอดข้างนอกห้อง
- เปลี่ยน PPE เมื่อจะดูแลผู้ป่วยรายอื่น โดยเฉพาะถุงมือ
- PPE ที่ใช้แล้วให้ทิ้งเป็นขยะติดเชื้อ หากเป็นชนิดที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ต้องผ่านการทำความสะอาดก่อน

ขั้นตอนการใส่ PPE

Mask N95

Fit Check

เสื้อกาวน์แขนยาว

Goggles / face shield

หมวก (กรณีกีดขวางการปฏิบัติหน้าที่)

Gloves

Booth / Apron (ใส่กรณีจำเป็น)

ขั้นตอนการถอด PPE

Gloves → หมวก → Goggles / face shield → เสื้อกาวน์แขนยาว → Mask N95

- ต้องมีอ่างล้างมือหรือ alcohol gel สำหรับล้างมือ หลังการถอด PPE ทุกครั้ง
- ล้างมือทุกขั้นตอนของการถอด PPE แต่ละชนิด

การป้องกัน อุบัติเหตุ สัมผัสเลือดสารคัดหลั่ง

- <u>สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันตัวเองให้ถูกต้อง เหมาะสม</u>

การเก็บ ล้างทำความสะอาด เครื่องมือ

- ตรวจสอบเครื่องมือ ก่อนแยกประเภท อย่างระมัดระวัง เช่น ของมีคม / ขยะ / ผ้า
- ถอดใบมีดออกจากด้าม โดยใช้คีมจับ (Clamp) ดึงมีดออก
- ทิ้งใบมีดที่ใช้แล้วลงในภาชนะสำหรับทิ้งของมีคม
- ห้ามส่งของมีคมจากมือคนหนึ่งไปสู่มืออีกคนหนึ่ง
- เช็ดทำความสะอาดเบื้องต้น เช่นก้อนเลือด น้ำเลือด เศษชิ้นส่วน

ห้ามทิ้งของมีคมหรือของแหลมคมลงในถังขยะหรือถุงขยะ

ใบมีดผ่าตัด

เครื่องมือ

ขยะ

เครื่องมือจาก
เครื่องซักผ้า

การเก็บและรวบรวม SPECIMEN ส่งตรวจ

- ต้องสวมถุงมือทุกครั้งที่สัมผัสสิ่งส่งตรวจ ไม่ควรสัมผัสสิ่งส่งตรวจโดยตรง
- บรรจุสิ่งส่งตรวจในภาชนะที่ปิดฝามิดชิด
- ห้ามวางสิ่งส่งตรวจหรืออุปกรณ์ที่ปนเปื้อนสิ่งส่งตรวจบนโต๊ะการพยาบาล

การทำความสะอาดเครื่องมือสิ่งแวดล้อม

ชุด PPE

ใช้ทุกชิ้นมั้ยค่ะ?

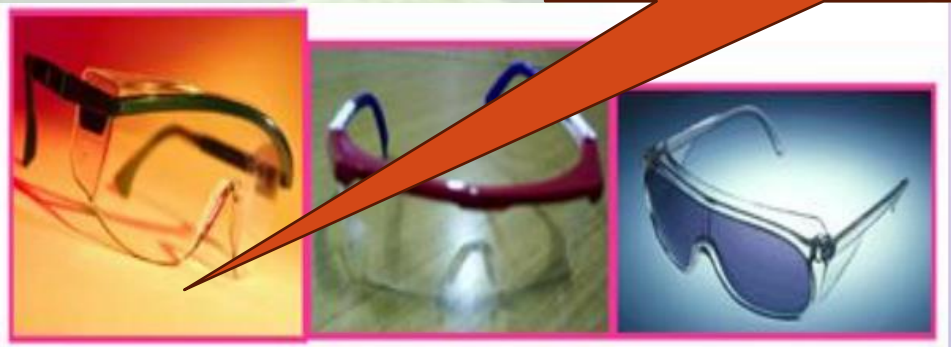

อุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ไม่ควรใช้

น้ำยาทำความสะอาดชนิดต่าง ๆ

สิ่งสำคัญในการทำความสะอาดหอผู้ป่วย

-คัดแยกขยะ ผ้า เครื่องมือ

-เริ่มจากจุดที่เปื้อนน้อยที่สุดก่อน เช่น อุปกรณ์การแพทย์ **Monitor** เสาน้ำเกลือ

-เตียง

-พื้น

-ห้องน้ำ

เลือด- อาเจียน –อุจจาระเปื้อน ทำไงดี

แบบไหนถูก ลองเลือกดูค่ะ

A

ราด แอลกอฮอล์ บนสิ่ง
คัดหลั่งและเช็ดออก

ราดด้วย 0.5 % ไฮโปรคลอไรท์ทิ้งไว้
นานอย่างน้อย 10 นาที

ความสะอาดด้วยน้ำยาถูพื้น
ตามปกติ

B

เช็ดเลือดออกให้มาก จนไม่
เห็นสิ่งสกปรก เช็ดจากนอก

ราดด้วย 0.5 % ไฮโปรคลอไรท์ทิ้งไว้
นานอย่างน้อย 10 นาที

ความสะอาดด้วยน้ำยาถูพื้น
ตามปกติ

การเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือทำความสะอาด

รถ และผ้า ใช้แล้ว

รถที่ใช้แต่ละครั้ง ทำความสะอาดด้วยผงซักฟอก และคว่ำตากให้แห้ง

กรณี เชื้อดื้อยา ให้ เช็ดล้างทำความสะอาดด้วย virkon ด้วยทุกครั้ง เป็นไปได้ ให้แยกถังด้วย

ไม่แช่ผ้า หรือ ไม้ม๊อบ ไว้ในถัง หลังทำความสะอาดเสร็จ

- ซักผ้า ถูพื้น ด้วยน้ำยาทำความสะอาด และตากให้แห้ง
- กรณี ติดเชื้อดื้อยา /ห้องแยก ให้แช่ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ อย่างน้อย 30 นาที ก่อนนำไปซักปกติ

การทำความสะอาดเครื่องมือทางการแพทย์ อื่น ๆ

ชนิดของพื้นผิว/ อุปกรณ์	Alcohol 70 %	0.5 %Sodium hypochlorite	กระดาษชุบน้ำยาฆ่าเชื้อ	หมายเหตุ
Ambu bag			✓	เช็ดคราบเลือดให้สะอาด ส่งจ่ายกลาง
Laryngoscope (อุปกรณ์ใส่ท่อช่วยหายใจ)	✓		✓	เช็ดคราบเลือดให้สะอาด ผึ่งให้แห้งสนิท ก่อนจัดเก็บ
หูฟัง			✓	
ราวบันได ราวกั้นเตียง มือจับประตู ลูกบิดประตู	✓	✓		
เปล รถเข็น เตียง		✓		
อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์			✓	

การทำความสะอาดเครื่องมือทางการแพทย์ อื่น ๆ

ชนิดของพื้นผิว/อุปกรณ์	Alcohol 70 %	0.5 %Sodium hypochlorite	กระดาษชุบน้ำยาฆ่าเชื้อ	หมายเหตุ
อุปกรณ์ ออกซิเจน Hi Flow -ตัวเครื่อง - สายต่อ ออกซิเจน สายสีนำเงิน - เซ็ต สายต่องวงช้าง หม้อต้มน้ำ		✓	✓	-เช็ดทำความสะอาด เปิดระบบทำความสะอาด -ล้างทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ตากให้แห้ง -เทน้ำออก /ส่งลงจ่ายกลาง
สายออกซิเจน เซ็ตพ่นยา mask with bag				-ใช้ เคสต่อเคส เมื่อครบกำหนด ทิ้งลงถังติดเชื้อ
พื้นผิวที่เปื้อนเลือด สาร		✓		

ชนิดและการใช้น้ำยาตามความเหมาะสม

ชนิดของน้ ายา	การใช้งาน	ข้อควรระวัง
Alcohol	สำหรับพื้นผิวที่เป็นโลหะ	ติดไฟง่าย
Sodium hypochlorite น้ำยา ชนิดผง ผสมน้ำ1 ซอง ต่อน้ำ1 ลิตร	- ใช้กับพื้นผิววัสดุแข็ง ไม่มีรูพรุน เช่น เซรามิก สแตนเลส แต่ไม่เหมาะกับพื้นผิวโลหะ - สำหรับพื้นผิวที่มีการปนเปื้อนน้ำมูก น้ำลาย เสมหะ อาเจียน -สำหรับผู้ป่วยติดเชื้อดื้อยา	-ห้ามผสมกับผลิตภัณฑ์แอมโมเนีย -น้ำยาที่ผสมแล้วมีอายุการใช้งาน 7 วัน(กรณีเท/ฉีด/พ่น) - เปลี่ยนทันทีหากมีการใช้งานแบบใช้ผ้าจุ่ม หรือถูพื้น หรือใช้ในการแช่
กระดาษชุบน้ำยาฆ่าเชื้อ	- สำหรับอุปกรณ์ที่มีส่วนประกอบเป็นพลาสติก ซิลิโคน อิเลคโทรนิกส์	- ระมัดระวังกรณี ปิดฝากล่องไม่สนิท

การปฏิบัติตัว เมื่อ

ได้รับอุบัติเหตุ สัมผัสเลือด หรือสิ่งคัดหลั่งจากผู้ป่วย

ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค กรณีถูกเข็มตำ

Virus	Risk
HBV	6-30%
HCV	2 %
HIV	0.3%

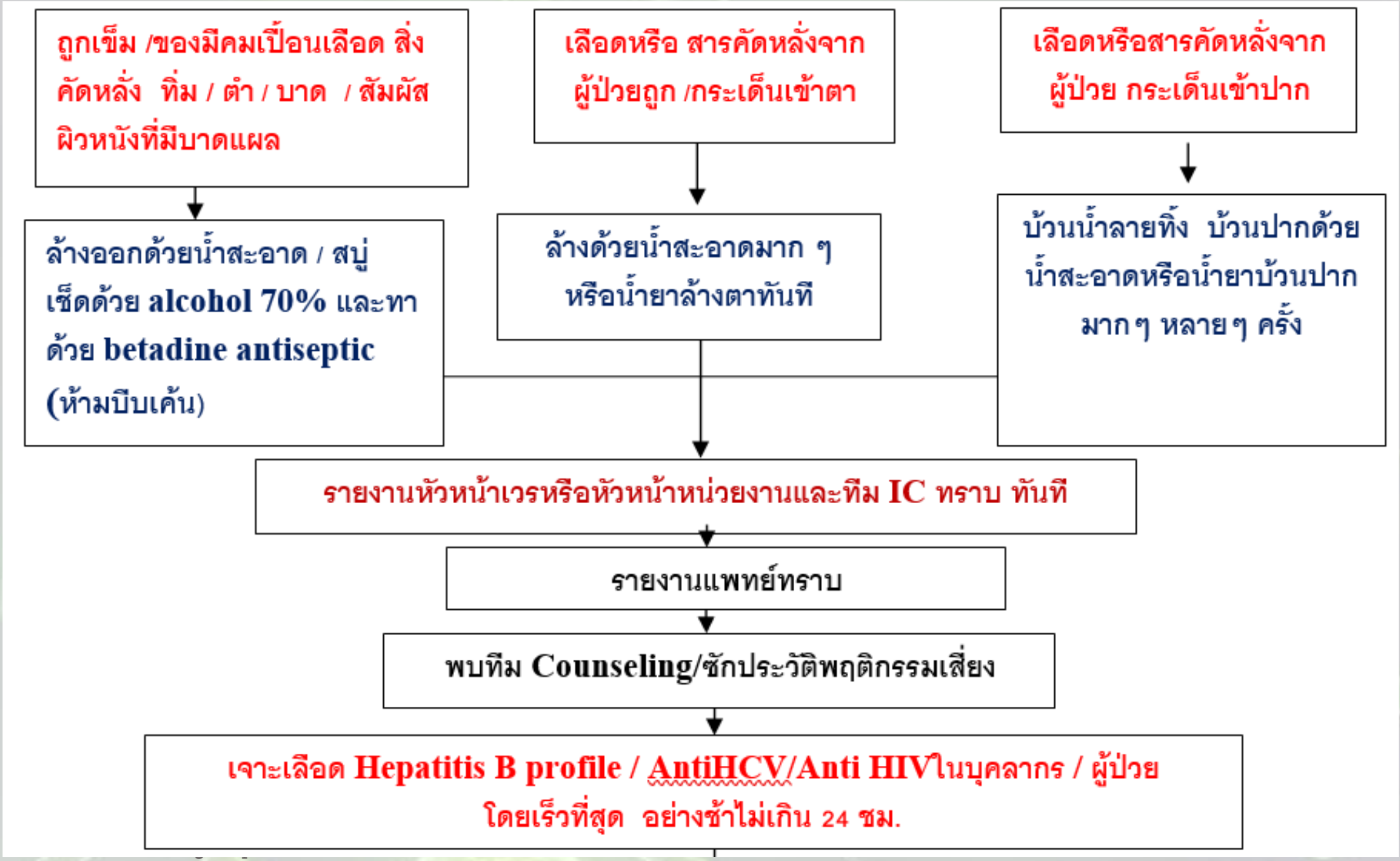
ถูกเข็ม /ของมีคมเปื้อนเลือด สิ่งคัดหลั่ง ทิ่ม / ตำ / บาด / สัมผัสผิวหนังที่มีบาดแผล
เลือดหรือ สารคัดหลั่งจากผู้ป่วยถูก /กระเด็นเข้าตา
เลือดหรือสารคัดหลั่งจากผู้ป่วย กระเด็นเข้าปาก
ล้างออกด้วยน้ำสะอาด / สบู่ เช็ดด้วย alcohol 70% และทาด้วย betadine antiseptic (ห้ามบีบเค้น)
ล้างด้วยน้ำสะอาดมาก ๆ หรือน้ำยาล้างตาทันที
บ้วนน้ำลายทิ้ง บ้วนปากด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำยาบ้วนปากมาก ๆ หลาย ๆ ครั้ง
รายงานหัวหน้าเวรหรือหัวหน้าหน่วยงานและทีม IC ทราบ ทันที
รายงานแพทย์ทราบ
พบทีม Counseling/ซักประวัติพฤติกรรมเสี่ยง
เจาะเลือด Hepatitis B profile / AntiHCV/Anti HIVในบุคลากร / ผู้ป่วย
โดยเร็วที่สุด อย่างช้าไม่เกิน 24 ชม.

การปฏิบัติตัวเมื่อถูกของมีคมหรือเข็มตำ

- ล้างแผลให้สะอาด ด้วยน้ำและสบู่ เช็ดตามด้วย Alc 70% หรือ betadine
- ห้ามบีบ ห้ามเค้น ห้ามดูดแผล
- รายงาน หัวหน้า

เลือด/สารคัดหลั่งเข้าปาก

- บ้วนน้ำลายทิ้ง
- บ้วนน้ำหลายครั้ง
- รายงานหัวหน้า

เลือด / สารคัดหลั่ง เข้าตา

- ล้างตาด้วยน้ำหรือน้ำยาล้างตาทันที
- รายงานหัวหน้า

Q&A

ข้อซักถาม

ข้อเสนอแนะ

พักสักเดี๋ยว แล้วเรามาฝึกปฏิบัติกันน่ะคะ